

Utlåtande

Ålands landskapsregering
Lagberedare
Olle Ekström
Specialsakkunnig
Fredrik Rönnlund
registrator@regeringen.ax

Er referens
ÅLR 2020/1909

Datum
2020-03-20

Kontaktperson
Johanna Fogelström-Duns, myndighetschef

Utlåtande över förslag till ändringar i landskapsförordningen om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol

ÅOM 2020/82

Ålands ombudsmannamyndighet lämnar härmed sina synpunkter på landskapsregeringens förslag till ändringar i landskapsförordningen om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol.

Landskapsregeringen konstaterar att förslaget i huvudsak innebär att landskapsförordningen om tillämpning på Åland av riksförfattningar om alkohol ändras så att servering av alkohol vid serveringsställen ska kunna ske så

- 1) att förlängd tid kan beviljas för servering av alkohol utomhus eller vid serveringstillstånd för viss tid, (förslagets 2b §)
- 2) att begränsningen av antalet alkoholportioner som får serveras samtidigt försvinner, (förslagets 2a §)
- 3) att serveringstiden i utrikestrafik anpassas till rikets nya alkohollag (förslagets 2c §) samt så att
- 4) att kraven för att i servering anlita en person som har fyllt 16 år (men inte 18 år) förenklas. (förslagets 2d §)

Förslagen rör inom landskapets behörighet tillämpning av bestämmelser i den tidigare rikslagstiftningen, särskilt 26, 32 och 40 §§ alkohollagen (FFS 1143/1994).

Utlåtande

Ålands ombudsmannamyndighets utlåtande rör förslagets 2d §:

2d § Anlitande av minderåriga för servering av alkoholdrycker.

Enligt förslaget ska en person som har fyllt 16 år få servera alkoholdrycker om han eller hon står under direkt övervakning av den ansvariga föreståndaren eller någon annan som har utsetts för uppgiften. För närvarande krävs att personer under 18 år som serverar alkoholdrycker

- har en tillräcklig yrkesutbildning i enlighet med tillämplig lagstiftning eller
- är en sådan studerande som har fyllt 16 år, vilken leds av en minst 20-årig utbildare som har tillräcklig yrkesutbildning.

Det som är nytt i lagen är sålunda att det möjliggörs för barn 16–17 år att servera alkohol utan att ha genomgått lämplig yrkesutbildning eller vara studerande inom densamma. Detta ska man kunna göra förutsatt att man står under direkt övervakning av ansvarig föreståndare eller person utsedd för detta.

Det framgår inte i rikspropositionen att man gjort en barnkonsekvensanalys när den nya alkohollagen bereddes. I landskapsregeringens beredning konstateras på sid. 35 att *Förslaget förväntas inte påverka alkoholkonsumtionen som helhet i stor omfattning, och bedöms förutom ovan nämnda förslag om serveringspersonal, inte ha mer omfattande inverkan på barns uppväxtförhållanden än vad gällande bestämmelser har.*

Ålands ombudsmannamyndighet menar att en tydligare barnkonsekvensanalys av förslaget behöver göras och att den ska göras med ett jämställdhetsperspektiv. Detta mot bakgrund av att det kan finnas en risk för barn mellan 16–17 år utan särskild fortbildning att servera alkohol. Arbetsmiljöstudier från hotell- och restaurangbranschen pekar på att detta är en sektor där förekomsten av sexuella trakasserier generellt sett är hög.¹ Studier som de nordiska facken genomfört visar att mellan 35% av samtliga som arbetar inom hotell- och restaurangbranschen – och närmare 60 % vad gäller kvinnor som arbetar som servitörer, barista och barpersonal – har varit utsatta för sexuella trakasserier.²

Trots att ingen specifik åländsk undersökning finns kan man konstatera att det generellt rör sig om en högriskmiljö vad gäller sexuella trakasserier. Som arbetstagare mellan 16–17 år kan ett av de första arbeten man har vara på en restaurang eller annan servering där det förekommer alkohol. Maktförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare samt arbetstagare och kund på en arbetsplats tidigt i ens arbetskarriär kan föranleda att det är svårt att hävda sina rättigheter när man upplever att trakasserier förekommer på arbetsplatsen. Speciellt i en kontext där kundservice är en viktig faktor i själva arbetet. Att regelverket förhindrar ungdomar att arbeta sent på kvällarna är ingen garanti för att inte möta berusade vuxna. Detta kan antas vara fallet särskilt när det gäller säsongsarbete som sammanfaller med generella semesterperioder och högtider. Under semestertider har vuxna generellt sett en ökad alkoholkonsumtion som inte nödvändigtvis är begränsad till dygnets senare timmar. En barnkonsekvensanalys skulle klargöra riskbilden och även föreslå åtgärder för att minska eventuella risker. Detta i enlighet med barnkonventionens principer om barnets bästa och barnets rätt till beskydd (t.ex. barnkonventionen artiklar 3, 32, 34 och 36)

Ålands ombudsmannamyndighet understryker att det är av stor vikt att en barnkonsekvensanalys görs enligt ovan. Skulle lagtinget besluta att anta lagen bör det i förberedningen finnas en tydlig kartläggning för vilka konsekvenser lagen kan ha för barn, samt en plan för vilka åtgärder som görs för att minska på de negativa konsekvenser som kan förekomma för minderåriga arbetstagare i samband med att lagen antas.

¹ Enligt en enkät som Servicefacket PAM gjorde år 2015 bland anställda i servicebranscherna hade ca 50 % av alla arbetstagare i turistbranschen upplevt sexuella trakasserier från kunder (vanligast bland yngre arbetstagare och serverings- och restaurangpersonal). <https://www.pam.fi/sv/nyheter/vi-finns-inte-pa-menyn-sager-arbetstagarna-inom-restaurangbranschen.html> [hämtad 19.03.2020]

² <https://www.nordichrct.org/nyheder/report-on-sexual-harassment> [hämtad 19.03.2020]